

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ**

**Кафедра правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки
Факультет №6**

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ**

навчальної дисципліни «Сучасні доктрини трудового права»
вибіркових компонент
третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти

081 Право (Правозастосування)

Харків 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 р. № 7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 р. № 7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та фінансової безпеки факультету № 6 протокол від 25.08.2023 р. № 7

Розробники:

1. доцент кафедри правового забезпечення господарської діяльності факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент Подорожній Артем Юрійович.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри цивільного права № 1, начальник науково-дослідницького сектору Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, кандидат юридичних наук, доцент Ісаєв Арсен Миколайович;
2. Учений секретар секретаріату Вченої ради, доктор юридичних наук, доцент Невядовський Владислав Олегович.

**1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(денна форма навчання)**

Номер та назва змістового модулю, номер та найменування теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни				Вид контролю
	Всього	з них:			
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота	
Тема № 1: Історія виникнення наукових шкіл у трудовому праві	20	4	6	10	
Тема № 2: Концепції предмету трудового права	36	8	8	20	
Тема № 3: Теоретичні засади методу трудового права	22	6	6	10	
Тема № 4: Історія та розвиток вчень про систему та джерела трудового права	32	8	8	16	
Тема № 5: Концептуальні підходи до принципів та функцій трудового права	28	6	8	14	
Тема № 6: Історія розвитку вчень про трудовий договір	42	10	12	20	
Всього за 3 семестр	180	42	48	90	Екзам ен

**1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами
(заочна форма навчання)
Не передбачено навчальним планом**

2. Методичні вказівки до семінарських занять

ТЕМА № 1:

Історія виникнення наукових шкіл у трудовому праві

Семінарське заняття

Історія виникнення наукових шкіл у трудовому праві.

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань щодо історії виникнення та розвитку наукових шкіл у трудовому праві, а також вироблення навичок науково-дослідної діяльності з цього питання.

Кількість годин: 6 годин.

Навчальні питання:

1. Перші наукові праці у трудовому праві.
2. Видатні особистості у науці трудового права.
3. Становлення шкіл трудового права.
4. Школи трудового права у незалежній Україні.

Методичні вказівки до навчальних питань:

Вивчаючи перше питання, здобувачам необхідно ознайомитися з першими концептуальними науковими працями у трудовому праві. Зокрема, К. М. Варшавського, І.С. Войтинського, В.М. Догадова, Ф. Лотмара, Л.С. Таля. Також доцільно вивчити окремі праці вчених-цивілістів М. М. Агаркова, Д. М. Генкіна, Д. І. Мейєра щодо сутності відносин найманої праці та співвідношення трудового та цивільного права.

Розглядаючи друге питання необхідно прослідкувати творчий шлях М.Г. Александрова, К. М. Варшавського, І.С. Войтинського, В.М. Догадова, Ф. Лотмара, А.Е. Пашерстника, А.С. Пашкова, О.І. Процевського, Л.С. Таля. Знати основні положення теорій зазначених науковців.

Розглядаючи третє питання необхідно зосередити увагу на науковій школі М.Г. Александрова (1908—1974 рр.), який є і залишається загальновизнаним лідером у трудовому праві. Практично всі основні проблеми загальної частини трудового права були їм проаналізовані на концептуальному рівні. Зокрема М.Г. Александров розробив теорію соціалістичного трудового правовідношення й учення про механізм правового регулювання. Серед теоретиків радянського трудового права провідне місце належало й А.Ю. Пашерстнику (1900-1958 рр.). Протягом своєї наукової діяльності він розглянув майже всі основні проблеми галузі, часто на монографічному рівні. Але основною тематикою його досліджень стали право на працю та правове регулювання винагороди за працю. Слід також розглянути доробок лєнінградської наукової школи, у джерел якої перебував В.М. Догадов (1886—1962 рр.), а потім довгий час очолював О.С. Пашков (1921-1997 рр.). У дослідженнях О.С. Пашкова одне із центральних місць займала проблема визначення ролі трудового права в системі управління суспільною працею.

Розглядаючи четверте питання особливу увагу слід приділити школі О.І. Процевського, який на доктринальному рівні сформував теорію предмета та

метода трудового права. Також слід вивчити основні положення теорій розроблених В. С. Венедіктовим, В. В. Жернаковим, М. І. Іншиним, Р. І. Кондратьєвим, А. Р. Мацюком, К.Ю. Мельником, П. Д. Пилипенком, С. М. Прилипком, В. І. Прокопенком, В. Г. Ротанем, Н. М. Хуторян, Г. І. Чанишевою, В.І. Щербиною, О. М. Ярошенком.

Додаткові питання:

1. Л.С. Таль - засновник вчення про трудовий договір.
2. М.Г. Александров - автор першої монографії про трудове правовідношення.

Теми рефератів:

3. О.І. Процевський - видатний український вчений-трудолик.
4. Цивільне та трудове право: історія взаємозв'язку.
5. Етапи розвитку науки трудового права.
6. Сучасний стан науки трудового права.
7. Напрями розвитку сучасної науки трудового права.

Література:

1. Баглаєнко С. С. Особливості правового регулювання службових розслідувань в органах Національної поліції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / С. С. Баглаєнко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 25 с.
2. Бортник С. Договірне регулювання права на працю поліцейських / Сергій Бортник // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 5. С. 120-124.
3. Бортник С. М. Проблеми правового регулювання трудових прав поліцейських : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / С. М. Бортник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 35 с.
4. Вишновецька С. В. Методологія науки трудового права: монографія / С. В. Вишновецька. К. : Ніка-Центр, 2014. 320 с.
5. Гончарук В.В. Історична генеза відповідальності в органах внутрішніх справ : трудовий аспект / В.В. Гончарук // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 3 (70). – С. 180-190.
6. Гончарук В.В. Поняття трудової відповідальності в органах Національної поліції України / В.В. Гончарук // Вісник ХНУВС. – № 3(78). – 2017. – С. 194-201.
7. Гончарук В.В. Особливості відповідальності керівника у сучасному трудовому праві / В.В. Гончарук // Підприємництво, господарство і право. – 12/2018. – С. 148-153.
8. Гончарук В.В. Протидія мобінгу в трудових правовідносинах // Вісник ХНУВС. – № 3 (90). – 2020. – С. 70 – 77.
9. Грищенко К. А. Правове регулювання соціального захисту працівників державної виконавчої служби: автореф. дис. ... канд. юрид. наук :

12.00.05 / К. А. Грищенко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 29 с.

ТЕМА № 2:
Концепції предмету трудового права
Семінарське заняття
Концепції предмету трудового права

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань щодо концептуальних засад предмету та сфери дії трудового права, а також вироблення навичок науково-дослідної діяльності з цього питання.

Кількість годин: 8 годин.

Навчальні питання:

1. Дореволюційна концепція трудового права.
2. Становлення трудового права як самостійної галузі права.
3. Концепція індивідуальності трудових правовідносин.
4. Концепція поділу предмету трудового права на індивідуальні та колективні трудові відносини.
5. Трудові правовідносини: поняття, особливості та структура.
6. Класифікації відносин пов'язаних з трудовими.
7. Концепції сфери дії трудового права.

Методичні вказівки до навчальних питань:

Розглядаючи перше питання необхідно засвоїти підходи вчених XIX та початку XX ст.ст. до проблематики особистого наймання. Особливу увагу необхідно приділити вивченню договору особистого найму за Кодексом Наполеона та норм Статуту про промислову працю 1913 р.

Вивчаючи друге питання необхідно дослідити розвиток фабричного законодавства у Франції та Німеччині у XIX та початку XX ст.ст., а також перші кодифіковані акти трудового законодавства УРСР.

Розглядаючи третє питання необхідно вивчити підходи вчених, які обстоюють позицію, що трудові відносини завжди є індивідуальними. Здобувачі повинні виробити власну позицію з цього приводу.

Вивчаючи четверте питання необхідно дослідити точки зору вчених які предмет трудового права поділяють на індивідуальні та колективні трудові відносини. Здобувачі повинні виробити власну позицію з цього приводу.

Розглядаючи п'яте питання потрібно на доктринальному рівні знати природу, поняття, ознаки, структуру трудових правовідносин. Вміти розрізняти категорії «трудові правовідносини» та «трудовий договір».

У ході вивчення шостого питання слід дослідити підходи вчених щодо кола та природи відносин пов'язаних з трудовими. Сформулювати власний підхід з приводу класифікації відповідних відносин.

Вивчаючи сьоме питання необхідно зупинитися на тому праця, яких категорій працівників входить до сфери дії трудового права. З огляду на це

потрібно вивчити наукові підходи до цього питання та виробити власну позицію щодо сучасної сфери дії трудового права.

Додаткові питання :

1. Проблеми предмету трудового права.
1. Договір особистого найму за Кодексом Наполеона.
2. Статут про промислову працю 1913 р.

Теми рефератів:

1. Перші акти трудового законодавства.
2. Індивідуальні та колективні трудові відносини: концептуальні засади.
3. Проблеми сфери дії трудового права.

Література:

1. Баглаєнко С. С. Особливості правового регулювання службових розслідувань в органах Національної поліції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / С. С. Баглаєнко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 25 с.
2. Бортник С. Договірне регулювання права на працю поліцейських / Сергій Бортник // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 5. С. 120-124.
3. Бортник С. М. Проблеми правового регулювання трудових прав поліцейських : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / С. М. Бортник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 35 с.
4. Вишновецька С. В. Методологія науки трудового права: монографія / С. В. Вишновецька. К. : Ніка-Центр, 2014. 320 с.
5. Гончарук В.В. Історична генеза відповідальності в органах внутрішніх справ : трудовий аспект / В.В. Гончарук // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 3 (70). – С. 180-190.
6. Гончарук В.В. Поняття трудової відповідальності в органах Національної поліції України / В.В. Гончарук // Вісник ХНУВС. – № 3(78). – 2017. – С. 194-201.
7. Гончарук В.В. Особливості відповідальності керівника у сучасному трудовому праві / В.В. Гончарук // Підприємництво, господарство і право. – 12/2018. – С. 148-153.
8. Гончарук В.В. Протидія мобінгу в трудових правовідносинах // Вісник ХНУВС. – № 3 (90). – 2020. – С. 70 – 77.
9. Грищенко К. А. Правове регулювання соціального захисту працівників державної виконавчої служби: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / К. А. Грищенко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 29 с.

ТЕМА № 3

Теоретичні засади методу трудового права

Семінарське заняття

Теоретичні засади методу трудового права.

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань щодо теоретичних засад методу трудового права, а також вироблення навичок науково-дослідної діяльності з цього питання.

Кількість годин: 6 годин.

Навчальні питання:

1. Концептуальні підходи до методу трудового права.
2. Відмінність методу трудового права від методів галузей права, які межують з трудовим.
3. Поєднання централізованого і локального регулювання трудових і пов'язаних з ними відносин.
4. Договірний спосіб залучення до праці з дотриманням умов праці, встановлених трудовим законодавством.
5. Участь представників працівників у правовому регулюванні праці.
6. Специфічні прийоми і способи захисту трудових прав і забезпечення виконання трудових обов'язків.

Методичні вказівки до навчальних питань:

Розглядаючи перше питання необхідно засвоїти концептуальні підходи до методу трудового права. Вивчити праці науковців, які займалися зазначеним питанням. Навчитися виробляти власну позицію щодо кількості та змістовного наповнення методів сучасного трудового права.

Вивчаючи друге питання необхідно відрізнити трудове право від таких галузей права як конституційне, цивільне, адміністративне право та право соціального забезпечення через призму методу правового регулювання. Вміти обґрунтовувати відповідну відмінність.

Вивчаючи третє питання необхідно засвоїти загальне правило, що норми локальних нормативно-правових актів не повинні погіршувати становище працівників порівняно з нормами централізованих актів трудового законодавства. Вміти розробляти локальні нормативно-правові акти та чітко знати їх види та особливості.

Вивчаючи четверте питання необхідно розуміти, таку особливість договірному способу залучення до праці у трудовому праві як не можливість зниження трудовим договором норм у сфері праці та відпочинку, встановлених у трудовому законодавстві.

Розглядаючи п'яте питання слід дослідити форми участі представників працівників у правовому регулюванні праці. Особливу увагу звернути на відмінностях у статусі різних категорій представників працівників. Вивчити статистику такої участі.

Розглядаючи шосте питання необхідно вивчити проблеми правового регулювання проведення страйку, утворення та діяльності комісій по трудових спорах, порядку вирішення колективних трудових спорів за допомогою примирної комісії та трудового арбітражу, статусу профспілок та організацій

роботодавців, засобів забезпечення виконання трудових обов'язків (дисциплінарна й матеріальна відповідальність).

Додаткові питання:

1. Історія розвитку вчень про метод трудового права.
2. Проблеми співвідношення центральних та локальних нормативно-правових актів.
3. Особливості юридичної відповідальності у трудовому праві.

Теми рефератів:

1. Комісія по трудових спорах: проблеми створення та доцільність існування.
2. Форми участі профспілок у правовому регулюванні праці.
3. Проблеми розмежування прав трудових колективів і профспілок на підприємстві.

Література:

1. Баглаєнко С. С. Особливості правового регулювання службових розслідувань в органах Національної поліції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / С. С. Баглаєнко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 25 с.
2. Бортник С. Договірне регулювання права на працю поліцейських / Сергій Бортник // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 5. С. 120-124.
3. Бортник С. М. Проблеми правового регулювання трудових прав поліцейських : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / С. М. Бортник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 35 с.
4. Вишновецька С. В. Методологія науки трудового права: монографія / С. В. Вишновецька. К. : Ніка-Центр, 2014. 320 с.
5. Гончарук В.В. Історична генеза відповідальності в органах внутрішніх справ : трудовий аспект / В.В. Гончарук // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 3 (70). – С. 180-190.
6. Гончарук В.В. Поняття трудової відповідальності в органах Національної поліції України / В.В. Гончарук // Вісник ХНУВС. – № 3(78). – 2017. – С. 194-201.
7. Гончарук В.В. Особливості відповідальності керівника у сучасному трудовому праві / В.В. Гончарук // Підприємництво, господарство і право. – 12/2018. – С. 148-153.
8. Гончарук В.В. Протидія мобінгу в трудових правовідносинах // Вісник ХНУВС. – № 3 (90). – 2020. – С. 70 – 77.
9. Грищенко К. А. Правове регулювання соціального захисту працівників державної виконавчої служби: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / К. А. Грищенко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 29 с.

ТЕМА № 4

Історія та розвиток вчень про систему та джерела трудового права Семінарське заняття

Історія та розвиток вчень про систему та джерела трудового права.

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань щодо теорії системи та джерел трудового права, а також вироблення навичок науково-дослідної діяльності з цього питання.

Кількість годин: 8 годин.

Навчальні питання:

1. Історія становлення системи трудового права.
2. Концептуальні підходи до системи трудового права.
3. Міжнародні засади розвитку трудового права.
4. Кодекс законів про працю України – основне кодифіковане джерело національного трудового права.
5. Класифікації нормативно-правових актів у сфері праці.
6. Концептуальні підходи до місця рішень Конституційного Суду України та керівних роз'яснень Пленуму Верховного Суду України у трудовому праві.

Методичні вказівки до навчальних питань:

У ході вивчення першого питання необхідно вміти виділяти історичні етапи становлення системи трудового права. Знати проблеми системи трудового права у історичному та сучасному контексті.

Розглядаючи друге питання необхідно засвоїти теорії систем. Вивчити концепції системи трудового права. Вміти на доктринальному рівні розмежовувати систему трудового права, систему трудового законодавства, систему науки трудового права та систему навчальної дисципліни «Трудове право».

Вивчаючи третє питання необхідно дослідити міжнародні засади розвитку національного трудового права. Визначити, які міжнародні норми здійснили найбільший вплив на національне трудове законодавство. Окреслити коло міжнародних норм, які ще не ратифіковані Україною та вивчити причини такого стану.

Розглядаючи четверте питання необхідно вивчити стан Кодексу законів про працю України як основного кодифікованого джерела національного трудового права. Вивчити історію роботи над новим кодифікованим актом у сфері праці за часи незалежності України. Вміти формулювати власне бачення майбутнього трудового законодавства.

Вивчаючи п'яте питання необхідно вивчити всі існуючі класифікації нормативно-правових актів у сфері праці. Розробити та обґрунтувати власну класифікацію нормативно-правових актів у сфері праці.

Під час вивчення шостого питання необхідно вивчити точки зору вчених щодо місця рішень Конституційного Суду України та керівних

роз'яснень Пленуму Верховного Суду України у трудовому праві. Виробити власну позицію з цього приводу.

Додаткові питання:

1. Проблеми основних інститутів трудового права.
2. Співвідношення системи трудового права із системою трудового законодавства, системою науки трудового права та системою навчальної дисципліни «Трудове право».

Теми рефератів:

1. Проблеми ратифікації та виконання Україною конвенцій Міжнародної організації праці.
2. Європейська соціальна хартія — джерело соціальних стандартів у сфері праці.
3. Концептуальні підходи до співвідношення міжнародних та національних документів у галузі праці.

Література:

1. Баглаєнко С. С. Особливості правового регулювання службових розслідувань в органах Національної поліції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / С. С. Баглаєнко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 25 с.
2. Бортник С. Договірне регулювання права на працю поліцейських / Сергій Бортник // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 5. С. 120-124.
3. Бортник С. М. Проблеми правового регулювання трудових прав поліцейських : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / С. М. Бортник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 35 с.
4. Вишновецька С. В. Методологія науки трудового права: монографія / С. В. Вишновецька. К. : Ніка-Центр, 2014. 320 с.
5. Гончарук В.В. Історична генеза відповідальності в органах внутрішніх справ : трудовий аспект / В.В. Гончарук // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 3 (70). – С. 180-190.
6. Гончарук В.В. Поняття трудової відповідальності в органах Національної поліції України / В.В. Гончарук // Вісник ХНУВС. – № 3(78). – 2017. – С. 194-201.
7. Гончарук В.В. Особливості відповідальності керівника у сучасному трудовому праві / В.В. Гончарук // Підприємництво, господарство і право. – 12/2018. – С. 148-153.
8. Гончарук В.В. Протидія мобінгу в трудових правовідносинах // Вісник ХНУВС. – № 3 (90). – 2020. – С. 70 – 77.
9. Грищенко К. А. Правове регулювання соціального захисту працівників державної виконавчої служби: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / К. А. Грищенко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 29 с.

ТЕМА № 5

Концептуальні підходи до принципів та функцій трудового права Семінарське заняття

Концептуальні підходи до принципів та функцій трудового права

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань щодо концептуальних підходів до принципів та функцій трудового права, а також вироблення навичок науково-дослідної діяльності з цього питання.

Кількість годин: 8 годин.

Навчальні питання:

1. Концепція принципів трудового права.
2. Сучасні підходи до системи принципів трудового права.
3. Класифікації принципів трудового права.
4. Концепція функцій трудового права.
5. Сучасні підходи до системи функцій трудового права.

Методичні вказівки до навчальних питань:

При розгляді першого питання необхідно дослідити підходи вчених радянської доби до поняття та системи принципів трудового права. Простежити історію зміни підходів до зазначеного питання.

Вивчаючи друге питання необхідно визначити відмінності між радянською та сучасною вітчизняною концепціями принципів трудового права. Зупинитися на відмінностях міжгалузевого принципу свободи праці та галузевого принципу свободи трудового договору. Сформувати власний підхід до системи та змісту принципів трудового права.

Розглядаючи третє питання необхідно вивчити всі існуючі класифікації принципів трудового права. Розробити та обґрунтувати власну класифікацію принципів трудового права.

При розгляді четвертого питання необхідно дослідити підходи вчених радянської доби до поняття та системи функцій трудового права. Простежити історію зміни підходів до зазначеного питання. Визначити місце функцій у теорії трудового права та їх значення при визначенні самостійності даної галузі права.

Вивчаючи п'яте питання необхідно визначити відмінності між радянською та сучасною вітчизняною концепціями функцій трудового права. Сформувати власний підхід до системи та змісту функцій трудового права.

Додаткові питання::

1. Проблеми співвідношення норм права і принципів в трудовому праві.
2. Міжгалузеві принципи трудового права.
3. Свобода трудового договору, як основний галузевий принцип сучасного трудового права.

Теми рефератів:

1. Проблема забезпечення стабільності трудових правовідносин в Україні.
2. Принцип свободи об'єднання працівників та роботодавців.
3. Принцип рівності трудових прав та недопущення дискримінації у сфері праці.

Література

1. Баглаєнко С. С. Особливості правового регулювання службових розслідувань в органах Національної поліції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / С. С. Баглаєнко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 25 с.
2. Бортник С. Договірне регулювання права на працю поліцейських / Сергій Бортник // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 5. С. 120-124.
3. Бортник С. М. Проблеми правового регулювання трудових прав поліцейських : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / С. М. Бортник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 35 с.
4. Вишновецька С. В. Методологія науки трудового права: монографія / С. В. Вишновецька. К. : Ніка-Центр, 2014. 320 с.
5. Гончарук В.В. Історична генеза відповідальності в органах внутрішніх справ : трудовправовий аспект / В.В. Гончарук // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 3 (70). – С. 180-190.
6. Гончарук В.В. Поняття трудовправової відповідальності в органах Національної поліції України / В.В. Гончарук // Вісник ХНУВС. – № 3(78). – 2017. – С. 194-201.
7. Гончарук В.В. Особливості відповідальності керівника у сучасному трудовому праві / В.В. Гончарук // Підприємництво, господарство і право. – 12/2018. – С. 148-153.
8. Гончарук В.В. Протидія мобінгу в трудових правовідносинах // Вісник ХНУВС. – № 3 (90). – 2020. – С. 70 – 77.
9. Грищенко К. А. Правове регулювання соціального захисту працівників державної виконавчої служби: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / К. А. Грищенко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 29 с.

ТЕМА № 6:

Історія розвитку вчень про трудовий договір

Семінарське заняття

Історія розвитку вчень про трудовий договір.

Навчальна мета заняття: засвоєння, поглиблення та розширення знань про теорію трудового договору, про укладення, зміну та припинення трудового договору, а також вироблення навичок науково-дослідної діяльності з цього питання.

Кількість годин: 12 годин.

Навчальні питання:

1. Вчення Л.С. Таля про трудовий договір.
2. Доктрини трудового договору.
3. Сучасна концепція трудового договору.
4. Види трудового договору.
5. Концептуальні підходи до природи контракту.
6. Проблеми укладення трудового договору.
7. Концепції зміни трудового договору.
8. Проблеми припинення та призупинення трудового договору .

Методичні вказівки до навчальних питань:

Вивчаючи перше питання здобувачі повинні ознайомитися з працями: Таль Л.С. На підставі цього сформулювати власне бачення вкладу Л.С. Талья в теорію трудового договору.

При розгляді другого питання необхідно дослідити підходи вчених радянської доби до поняття, ознак, форм, видів, системи умов трудового договору. Простежити історію зміни підходів до визначення суб'єктів трудового договору.

Вивчаючи третє питання необхідно визначити відмінності між радянською та сучасною вітчизняною концепціями трудового договору. Особливо слід звернути увагу на відмінність трудового договору від цивільних договорів, пов'язаних із працею (договір підряду, договір про надання послуг, договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності). Сформулювати власний підхід щодо теоретичних засад трудового договору.

Розглядаючи четверте питання необхідно дослідити історію розвитку видів трудового договору. Окреслити коло сучасних видів трудових договорів. Розробити власну класифікацію видів трудових договорів.

Розглядаючи п'яте питання необхідно дослідити концептуальні підходи до природи контракту. Зупинитися на відмінностях контракту від строкового трудового договору. Обґрунтувати власну позицію щодо доцільності існування трудових контрактів у сучасній правовій системі.

Під час вивчення шостого питання необхідно чітко знати етапи його укладення, перелік документів, що необхідно подати при прийнятті на роботу. Особливу увагу доцільно приділити гарантіям прав працівників при прийнятті на роботу. Знати проблеми правового регулювання прийняття на роботу, вміти знаходити шляхи їх вирішення.

Вивчаючи сьоме питання необхідно особливо зупинитися на відмінностях між переведенням та переміщенням працівників. Слід знати, що якщо у трудовому договорі при визначенні місця роботи працівника буде вказано відповідний структурний підрозділ підприємства, то доручення працівнику роботи в іншому підрозділі буде не переміщенням, а переведенням, яке буде потребувати згоди працівника. Те ж саме стосується і робочого місця. Наприклад, якщо у трудовому договорі буде вказана марка та номерний знак

автомобіля, на якому буде працювати особа, то доручення їй роботи на іншому автомобілі слід вважати також переведенням, що потребує згоди працівника.

Розглядаючи восьме питання необхідно розуміти відмінність між призупиненням та припиненням трудового договору. Розглянути види відсторонень від роботи та їх правову природу. Вивчити точки зору вчених на співвідношення категорій «припинення трудового договору», «розірвання трудового договору», «звільнення з роботи». Сформулювати власну позицію з приводу останнього. Також необхідно розрізняти правила розірвання трудового договору, укладеного на невизначений строк, та строкового трудового договору за ініціативою працівника. Характеризуючи розірвання трудового договору за ініціативою роботодавця, необхідно знати як загальні, так і додаткові підстави. Слід звернути особливу увагу на сучасні проблеми розірвання трудового договору як з ініціативи працівника, так і з ініціативи роботодавця.

Додаткові питання:

1. Поняття та особливості трудового договору.
2. Місце випробування при прийнятті на роботу серед умов трудового договору.
3. Значення трудових книжок: історія їх введення та сучасна доцільність.
4. Проблеми правового регулювання відсторонення від роботи.

Теми рефератів:

1. Сумісництво та суміщення: проблеми застосування.
2. Проблеми застосування переведень на іншу роботу.
3. Шляхи вдосконалення правового регулювання змін істотних умов праці.
4. Проблеми нормативного забезпечення розірвання трудового договору у разі змін в організації виробництва і праці.

Література

1. Баглаєнко С. С. Особливості правового регулювання службових розслідувань в органах Національної поліції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / С. С. Баглаєнко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 25 с.
2. Бортник С. Договірне регулювання права на працю поліцейських / Сергій Бортник // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 5. С. 120-124.
3. Бортник С. М. Проблеми правового регулювання трудових прав поліцейських : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / С. М. Бортник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 35 с.
4. Вишновецька С. В. Методологія науки трудового права: монографія / С. В. Вишновецька. К. : Ніка-Центр, 2014. 320 с.
5. Гончарук В.В. Історична генеза відповідальності в органах внутрішніх справ : трудовий аспект / В.В. Гончарук // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 3 (70). – С. 180-190.

6. Гончарук В.В. Поняття трудової відповідальності в органах Національної поліції України / В.В. Гончарук // Вісник ХНУВС. – № 3(78). – 2017. – С. 194-201.

7. Гончарук В.В. Особливості відповідальності керівника у сучасному трудовому праві / В.В. Гончарук // Підприємництво, господарство і право. – 12/2018. – С. 148-153.

8. Гончарук В.В. Протидія мобінгу в трудових правовідносинах // Вісник ХНУВС. – № 3 (90). – 2020. – С. 70 – 77.

9. Грищенко К. А. Правове регулювання соціального захисту працівників державної виконавчої служби: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / К. А. Грищенко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 29 с.

4. Рекомендована література (основна, додаткова), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна

1. Баглаєнко С. С. Особливості правового регулювання службових розслідувань в органах Національної поліції України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / С. С. Баглаєнко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 25 с.

2. Бортник С. Договірне регулювання права на працю поліцейських / Сергій Бортник // Підприємництво, господарство і право. 2019. № 5. С. 120-124.

3. Бортник С. М. Проблеми правового регулювання трудових прав поліцейських : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / С. М. Бортник; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 35 с.

4. Вишновецька С. В. Методологія науки трудового права: монографія / С. В. Вишновецька. К. : Ніка-Центр, 2014. 320 с.

5. Гончарук В.В. Історична генеза відповідальності в органах внутрішніх справ : трудовий аспект / В.В. Гончарук // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2015. – № 3 (70). – С. 180-190.

6. Гончарук В.В. Поняття трудової відповідальності в органах Національної поліції України / В.В. Гончарук // Вісник ХНУВС. – № 3(78). – 2017. – С. 194-201.

7. Гончарук В.В. Особливості відповідальності керівника у сучасному трудовому праві / В.В. Гончарук // Підприємництво, господарство і право. – 12/2018. – С. 148-153.

8. Гончарук В.В. Протидія мобінгу в трудових правовідносинах // Вісник ХНУВС. – № 3 (90). – 2020. – С. 70 – 77.

9. Грищенко К. А. Правове регулювання соціального захисту працівників державної виконавчої служби: автореф. дис. ... канд. юрид. наук :

12.00.05 / К. А. Грищенко; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 29 с.

10. Губський С. М. Єдність та диференціація правового регулювання праці працівників фермерських господарств : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Сергій Михайлович Губський; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 29 с.

11. Клименко А. Л. Стандарти і гарантії соціального забезпечення: міжнародно-правовий і вітчизняний контекст : монографія. Харків: Юрайт, 2019. – 176 с.

12. Коломоєць, П. В. Гарантії реалізації трудових прав поліцейських : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / П. В. Коломоєць; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 20 с.

13. Костюк В. Л. Правосуб'єктність у трудовому праві: проблеми теорії та практики: монографія / В. Л. Костюк. К. : Видавець Карпенко В. М., 2012. 464 с.

14. Купріянова А. О. Правове регулювання дисциплінарної відповідальності державних виконавців : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / А. О. Купріянова; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 28 с.

15. Мельник К. Ю., Бабенко А. О. Проблеми юридичних гарантій трудових прав працівників при укладенні, зміні та розірванні трудового договору : монографія / К. Ю. Мельник, А. О. Бабенко. Х. : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 240 с.

16. Проблеми правового регулювання виникнення трудових правовідносин з поліцейськими : монографія / К. Ю. Мельник, С. М. Бортник, О. В. Худякова / за заг. ред. К. Ю. Мельника ; Харк. нац. ун-т внутр. справ – Х. : У справі, 2017. – 230 с.

17. Мельник К. Ю. Порядок вирішення індивідуальних трудових спорів: становлення, розвиток та перспективи / К. Ю. Мельник // Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. – 2019. – Том 3. – С. 77-82.

18. Мельник К. Ю. Сучасний стан та тенденції правового регулювання діяльності професійних спілок в Україні Вісник Національної академії правових наук України / 2020. Т. 27, № 2. С.107-119.

19. Мельничук Н. О. Договірне регулювання трудових відносин в нових економічних умовах: монографія / Н. О. Мельничук. К. : Хай-Тек Прес, 2012. 340 с.

20. Митько Я. В. Особливості правового регулювання соціального захисту учасників бойових дій: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Я. В. Митько; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2019. 29 с.

21. Могілевський Л. В. Характеристика окремих джерел трудового права / Могілевський Л. В. // Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Юридичні науки. 2016. Вип. 1. Т. 2. С. 82-85.

22. Могілевський, Л. В. Місце трудового права у системі національного права / Л. В. Могілевський // Прикарпатський юридичний вісник. 2015. Вип. 2 (8). - С. 72-75.

23. Подорожній Є. Ю. Проблеми теорії та практики юридичної відповідальності у трудовому праві України: монографія. / Є.Ю. Подорожній. — Х.: НікаНова, 2016. 402 с.

24. Подорожній А. Ю. Організаційно-правові засади притягнення працівників до дисциплінарної відповідальності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / А. Ю. Подорожній; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2018. 28 с.

25. Сербин Н. В. Правове регулювання недопущення дискримінації у сфері праці за трудовим законодавством України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Н. В. Сербин; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 23 с

26. Серeda О. Г. Державно-правовий механізм захисту прав працівників в умовах інтеграції України до Європейського Союзу: теорія та практика : монографія / О. Г. Серeda. Харків : Право, 2018. 472 с.

27. Слюсар А. М. Правовий статус суб'єктів трудового права України: теоретико-правовий аспект: монографія / А. М. Слюсар. Х. : ФІНН, 2011. 336 с.

28. Трудове право України : підручник / [автор. кол.: С. М. Бортник, К. Ю. Мельник, Л. В. Могілевський та ін.]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2019. 408 с.

29. Уварова Н. В. Проблеми теорії та практики вирішення трудових спорів : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.05 / Н. В. Уварова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 36 с.

30. Шабанов Р. І. Концептуальні засади соціального захисту від безробіття : монографія / Р. І. Шабанов ; Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Х. : ХНАДУ, 2015. 359 с.

31. Шамшина І. І. Суб'єкти трудового права: правове регулювання в умовах ринкових відносин: монографія / І. І. Шамшина. Луганськ : Л-ра, 2011. 448 с.

32. Шевердіна В. І. Теоретико-правові засади відповідальності керівника за трудовим законодавством : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / В. І. Шевердіна; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 22 с.

Додаткова

1. Андріїв В. М. Юридичний механізм забезпечення трудових прав працівників: монографія / В.М. Андріїв. Чернігів : Черніг. держ. ін.-т права, соц. технологій та праці, 2011. 305 с.

2. Європейська соціальна хартія (переглянута) від 3 травня 1996 року. // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_062

3. Загальна декларація прав людини ООН; Пакт, Міжнародний документ від 16.12.1948 // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015

4. Конвенція МОП № 29 «Про примусову чи обов'язкову працю» (1930 р.), [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/993_136.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

www.rada.gov.ua – сайт Верховної Ради України.

www.kmu.gov.ua – сайт Кабінету Міністрів України.

<https://mvs.gov.ua> – сайт Міністерства внутрішніх справ України.

www.nbuv.gov.ua – електронний каталог Національної бібліотеки України ім. Вернадського.

<https://lib.univd.edu.ua/elcat/alog> – електронний каталог наукової бібліотеки ХНУВС.